

Олександр МОРГУНОВ,
ректор Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
полковник поліції

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Умови воєнного стану в Україні створили безпрецедентні виклики для освітньої системи, зокрема юридичної освіти. Так, коли держава веде боротьбу за своє існування, особливого значення набуває питання адаптації підготовки майбутніх правників до реалій сучасного правового, соціального та безпекового середовища. Слід також зазначити, що підготовка фахівців у цій сфері має стратегічне значення, адже саме правники забезпечують захист прав і свобод громадян, правопорядок і справедливість у державі.

Серед ключових аспектів підготовки правників в умовах воєнного стану [1] доцільно виокремити перехід на дистанційне навчання, оскільки воєнний стан змусив заклади вищої освіти перейти на онлайн-формат навчання. Це зумовило адаптацію навчальних програм, використання цифрових платформ і створення інклюзивного освітнього середовища [2, с. 126]. Основними викликами стали забезпечення доступу до Інтернету, технічного обладнання та підтримка академічної мотивації студентів [3, с. 138].

Щодо адаптації навчальних програм з'явилася необхідність впровадження дисциплін, що стосуються правового регулювання в умовах війни: міжнародного гуманітарного права, прав людини під час збройних конфліктів, правового забезпечення національної безпеки [4, с. 112]. Крім того, навчальні програми змінюються за рахунок інтеграції європейських правових стандартів, що пов'язано зі статусом України як кандидата на членство в Європейський Союз.

Слід звернути увагу на необхідності підвищення професійної кваліфікації викладачів, що полягає в освоєнні нових методик викладання, зокрема інноваційних цифрових технологій [5, с. 36]. Значну увагу також приділено їхній психологічній підтримці, оскільки викладачі є ключовими провідниками освітніх реформ у складний час.

Стосовно морально-етичних аспектів підготовки, то особливого значення набувають морально-етичні принципи. Так, під час війни зростає значимість виховання у майбутніх правників відповідальності, емпатії, відданості принципам правосуддя й верховенства права [6, с. 35].

Також в аспекті практичної складової освіти нині є важливою правова допомога на волонтерських засадах під час підготовки правників [7]. Таким

чином, у процесі свого професійного становлення здобувачі вищої освіти набувають навичок роботи в умовах кризи.

У свою чергу післявоєнна реконструкція освіти передбачає закінчення модернізації інфраструктури освітніх закладів, інтеграцію в освітній європейський простір і розвиток правової науки в контексті відновлення країни [8]. Вирішальними залишаються цифровізація, інтернаціоналізація освіти та безперервна підтримка правників.

Адаптація юридичної освіти до умов воєнного стану є значним кроком у формуванні компетентних фахівців, готових до сучасних викликів. У високих стандартах підготовки майбутніх правників важливо забезпечити довіру до правової системи України, сприяти захисту демократії та розвитку правової держави [6, с. 25].

Підсумовуючи, зазначимо, що в умовах воєнного стану Україна стикається з безпрецедентними викликами, що впливають на всі аспекти суспільного життя, включаючи освіту. Підготовка правників у цей період має стратегічне значення, ключову роль у забезпеченні стабільності, захисту прав громадян та забезпеченні верховенства права. Юридична освіта в сучасних умовах зазнала суттєвих змін, що стосуються змісту навчальних програм і методів викладання. Інтеграція нових дисциплін, таких як міжнародне гуманітарне право та правове забезпечення національної безпеки, є критично важливими, оскільки дозволяють здобувачам отримати знання, необхідні для роботи у кризових ситуаціях і під час відновлення після війни. Окремо слід відзначити роль цифровізації освіти, що стала вимушеною, але ефективною для забезпечення безперервності навчального процесу. Водночас перехід на дистанційні форми навчання висвітлив нерівність доступу до Інтернету та технічних засобів, що потребує уваги з боку держави. Формування стійкості до стресу, розвиток «soft skills» та морально-етичних цінностей у навчальному процесі мають стати професійними компонентами підготовки правників. Також не менш актуальним є питання післявоєнного відновлення освіти, що включає модернізацію інфраструктури, інтеграцію в європейський освітній простір та підготовку нових кадрів. У глобальному контексті український досвід реформування юридичної освіти в умовах війни є значущим для міжнародної спільноти. Інтеграція цього досвіду в освітні практики зарубіжних країн сприятиме підвищенню ефективності підготовки правників у кризових умовах. Таким чином, підготовка правників в умовах воєнного стану є складним, але вкрай необхідним процесом, що має забезпечити формування нового покоління фахівців, здатних не лише працювати в умовах кризи, але й сприяти стійкості суспільства та розбудові правової держави в Україні.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

2. Горна М., Пронь Н. Навчання під час війни: забезпечення безперервності освітнього процесу в Україні та за її межами. *Освітня аналітика України*. 2022. № 2. С. 112-127. URL : <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2022-2-112-127>.
3. Марусяк Т. Освіта в Україні в умовах війни: стан та перспективи. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2022. № 3. С. 134-140. URL : <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.3.18>.
4. Письменна О. П., Ільченко К. Р. Адаптація юридичної освіти до вимог сучасного світу: проблеми, перспективи та забезпечення якості. *New Ukrainian Law*. 2024. № 2. С. 109-113. URL : <https://doi.org/10.51989/nul.2024.2.14>.
5. Ашанін В. Організація дистанційного формату навчання у закладах вищої освіти з використанням інформаційних технологій. *Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи*: матер. Всеукр. науково-пед. підвищ. кваліфікації (м. Львів, 14 квітня 2024 р.). Львів, 2024. С. 34-37. URL : https://cuesc.org.ua/images/informlist/Макет%20advanced_training_UDU.pdf.
6. Гоц-Яковлева О. В. Морально-етичні принципи як складова підготовки майбутніх працівників. *Виклики правничої професії в умовах воєнного стану*: матер. круг. столу до Дня юриста (м. Харків, 6 жовтня 2022 р.). Харків, 2022. С. 34-36. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/4fd080e6-5013-496e-81a3-5ce409f16f50>.
7. Воробей В. О., Гбур З. В., Палагусинець Р. В. Стан освіти і науки в умовах воєнного стану. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 4. URL : <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.4.6>.
8. Сідлецький С., Шандар А. Вища освіта в Україні в умовах воєнного стану: виклики та пріоритети. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-151>.
9. Освіта і наука України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2023. 64 с. URL : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>.

Олександр ЮНІН,
проректор Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України,
полковник поліції

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ

Ратифікація Римського статуту є важливим етапом у правовій інтеграції України до міжнародної системи кримінального правосуддя. Як демонструє світова практика, цей процес супроводжується певними юридичними та політичними особливостями.

Римський статут Міжнародного кримінального суду, ухвалений на дипломатичній конференції в Римі в 1998 році, є основоположним документом, що встановлює юрисдикцію Міжнародного кримінального суду